

שאר-בשרי, רב-סרן מולינו

משנטלו לעצמם מלכי בריטניה את הזכות למנות מושלים קולוניאליים,¹ הצעדים שנקטו אלה האחרונים התקבלו רק לעיתים רחוקות באותה הסכמה ציבורית רחבה לה זכו קודמיהם בתפקיד תחת כתבי הזיכיון המקוריים. הציבור בחן בקפידה קנאית כל הפעלה של כוח שלא נבעה משורותיו, ובדרך כלל גמל לשליטיו בהכרת תודה חלושה על כל היענות מצדם, שברככה את ההוראות שהגיעו מעבר לים, המיטה עליהם – המושלים – את חרונם של אלה שהורו אותן. דברי ימי מפרץ מסצ'וסטס מגלים שמבין ששת המושלים שמשלו בטווח של ארבעים שנה לערך מיום ביטול כתב הזיכיון הישן על ידי המלך ג'יימס השני, שניים נכלאו בהתקוממות עממית; שלישי, כפי שהאצי'נסון² נוטה להאמין, הסתלק מהמחוז לאחר שקליע מוסקט חלף על פניו בשריקה; רביעי, לדידו של אותו היסטוריון, ירד לקברו בטרם-עת כתוצאה מהתקוטטויות בלתי פוסקות עם בית הנבחרים; והשניים הנותרים, כמו גם יורשיהם עד למהפכה, זכו לימים מעטים וקצרים של שלטון שלוו. באשר לחברים הזוטרים יותר במפלגת החצר,³ בימים של התלהטות פוליטית נהנו אלה רק לעתים רחוקות מחיים טובים יותר. הערות אלו עשויות לשמש הקדמה להרפתקאות שבהן יסופר עתה, ואשר התרחשו בליל קיץ אחד, לפני כמעט מאה שנה.⁴ הקורא, כדי להימנע מפירוט ארוך ויבש של דברי ימי המושבה,

---

¹ המלך צ'רלס השני (ששלט בין השנים 1660-1685) ביטל את כתב הזיכיון של מסצ'וסטס ב-1684, ובכך הביא למעשה לסיומו של הממשל העצמי במושבה. יורשו, המלך ג'יימס השני (ששלט בין השנים 1685-1688) מינה את המושל המלכותי הראשון ב-1685.

² תומס האצי'נסון (1711-1780), היסטוריון של מושבת מסצ'וסטס ומושל מלכותי (1774-1771).

³ תומכיו של הממשל המלכותי.

⁴ בסביבות 1730.

מתבקש להסתדר בכוחות עצמו מבלי שיתואר בפניו רצף הנסיבות שהוביל להתלקחות זמנית כה גדולה בתודעת הציבור.

היה זה ערב שטוף אור-ירח והשעה הייתה כמעט תשע, כשמעבורת חצתה את הנהר ועליה נוסע בודד שהצליח לקנות את תחבורתו בשעה כה חריגה על-ידי הבטחה לתשלום דמי-נסיעה נוספים. בעודו עומד על הרציף, מחפש בכיסו אחר האמצעים למימוש ההסכם, הרים הספן פנס ובעזרתו, ובעזרת הירח שזרח לא מכבר, סקר בדקדוק את חזותו של הזר. היה זה נער שמלאו לו שמונה עשרה בקושי, ללא-ספק בן-כפר שזהו לו, כפי הנראה, ביקורו הראשון בעיר. הוא לבש מעיל אפור וגס, בלוי ומרופט אך מטולא להפליא; מכנסיו היו עשויים עור עמיד, צמודים לזוג רגליים שימושיות וחטובות; גרביו, העשויים אריג כחול, היו בוודאי מעשה ידיה של אם או אחות; ולראשו כובע בן שלוש פינות, שבימים טובים יותר ודאי הצל על פדחתו המחורצת של אבי הנער. תחת זרועו השמאלית נחה אלה כבדה העשויה מאלון צעיר ומשורשו הקישח; את כליו השלים תרמיל שלא היה גרוש דיו כדי להסב אי-נוחות לכתפיים החסונות שעליהן הונח. שיער חום ומתולתל, תווים חטובים ועיניים בהירות ועליזות היו מתת-טבע השווה בערכה לכל קישוט שהייתה האמנות יכולה להעניק למלבושיו.

הנער, שאחד משמותיו היה רובין, שלה לבסוף מכיסו חציו של שטר מחוזי קטן בן חמישה שילינג⁵ אשר, נוכח הירידה בערכו של אמצעי תשלום זה, סיפק אך בקושי את דרישותיו של הספן, שבתמורה זיכה אותו בפיסת קלף בת שש צלעות, ששווייה שלושה פני, כעודף.⁶ אחרי כן, החל הולך בצעד קל אל עברה של העיירה, כאילו לא עלה עדיין מסעו באותו יום על שלושים מייל, ובעיניים נלהבות, כאילו בא בשערי לונדון ולא למטרופולין קטנה של מושבה בניו אינגלנד.⁷ אך בטרם הספיק רובין לצלוח מרחק רב

⁵ שטר שהונפק על ידי המחוז המלכותי של מסצ'וסטס. תושבי ניו אינגלנד נהגו לגזור שטרות אלה לחצאים ולרבעים ולהשתמש בגזירים כאמצעי תשלום – פרקטיקה שבית הנבחרים של המושבה הוציא מחוץ לחוק ב-1737 לאחר שהדבר הוביל לפיחות רב בערכם של השטרות כתוצאה מהזיופים הרבים שנעשו כדי לאחד אותם מחדש.

⁶ ב-1722 החליט בית הנבחרים של מסצ'וסטס להדפיס שטר שצורתו צורת מושבה וערכו שלושה פני.

⁷ על אף שהות'ורן אינו מציין זאת במפורש, ההסכמה הרווחת בין החוקרים היא שמדובר בבוסטון.

מדי, עלה בדעתו שאין הוא יודע לאן לכוון את צעדיו; לפיכך עצר והתכוון במעלה הרחוב הצר ובמורדו, בוחן את בנייני העץ הקטנים והדלים שהיו פזורים משני עבריו.

"לא יעלה על הדעת שהצריפון הנמוך הזה הוא משכנו של שאר-בשרי", חשב, "וגם לא הבית הישן שם, היכן שאור הירח חודר מבעד לחלון השבור; ובאמת ובתמים שאינני רואה ולו בית אחד בסביבה שעשוי להלוים את מעמדו. מוטב היה לו ביקשתי הנחיות מהספן והוא ודאי היה הולך עמי וכך זוכה בשילינג מהרב-סרן עבור מאמציו. אך אסתפק גם באיש הבא שאפגוש."

הוא חידש את לכתו ושמח לגלות שהרחוב נעשה רחב יותר ומראה הבתים מכובד יותר. עד מהרה הבחין בדמות שהתקדמה לפניו בקצב מתון והחיש את צעדיו כדי לעקפה. ככל שרובין התקרב, הוא הבחין כי ההלך הוא גבר בגיל העמידה, בעל פאה נכרית בגוון אפור, מעיל רחב שוליים מבד כהה וגרבי משי המגולגלים עד מעל לברכיו. הוא אחז במקל הליכה ארוך ומבריק, בו היכה מלפניו עם כל צעד; ובמרווחים קצובים הגה שני המהומים רצופים, יוצאי-דופן בניגונם כבד-הראש והנכא. משערך את ההבחנות הללו, אחז רובין בשולי מעילו של הזקן, בדיוק כשהאור אשר פרץ מדלתה הפתוחה ומחלונותיה של מספרה האיר את דמותם של השניים.

"ערב טוב לך, אדון נכבד," אמר וקד קידה עמוקה בעודו ממשיך לאחוז בשולי המעיל. "אנא בטובך, אמור לי היכן שוכן משכנו של שאר-בשרי, רב-סרן מולינו".

שאלתו של הצעיר נהגתה בקול רם מאוד; ואחד הגלבים, שסכין הגילוח שבידו החליקה בדיוק במורד סנטר מסובן היטב, ואחר, שבדיוק סידר פאה מסוג ראמיאי,⁸ נטשו את עיסוקיהם ובאו לדלת. בין לבין, הפנה האזרח הנכבד פנים מוארכות אל עבר רובין והשיב לו בנימה נרגזת וטרודה למדי. שני המהומים הנכאים התפרצו, עם זאת, בעיצומה של גערתו, מה ששיווה להן רושם יחיד במינו, כעין מחשבה על הקבר הקר המזדקרת מבין התלהטויות נזעמות.

---

⁸ פאה משוכללת עם צמה קלועה וסרטים, הקרויה על שם הקרב שאירע בראמיאי שבבלגיה ב-1706 ובו ניצחה בריטניה את צרפת במסגרת מלחמת הירושה הספרדית (1701-1714).

“עזוב את בגדי, בחור! אני אומר לך, איני מכיר את האדם עליו אתה מדבר. מה! יש לי סמכות, יש לי – הממ, הממ – סמכות; ואם זהו הכבוד שאתה רוחש לנעלים ממך, או-אז תיערך לרגליך היכרות עם הסד עוד לפני עלות השחר, מחר בבוקר!”

רובין הרפה משולי מעילו של הזקן ועזב במהרה, כשאחריו דולקת שאגת צחוק גסה שפרצה מהמספרה. בתחילה היה מופתע למדי מהתוצאה שהניבה שאלתו, אך, בהיותו צעיר חד-שכל, ראה עצמו עד מהרה כמי שמסוגל לספק הסבר לתעלומה.

“מדובר באיזה נציג כפרי,” היתה המסקנה שאליה הגיע, “שמעולם לא ראה את פנים דלתו של שאר-בשרי וחסר את החינוך לענות לזר בדרך-ארץ. האיש מבוגר; אחרת – יתכן שהייתי מתפתה לחזור על עקבותיי ולהלום באפו. אחח, רובין, רובין! אפילו עוזריו של הגלב לועגים לך על שבחרת במורה דרך שכזה! עם הזמן תהיה נבון יותר, רובין ידידי.”

הוא הסתבך עתה ברצף של רחובות צרים ונפתלים שחצו זה את זה והתעקלו במרחק לא גדול מקו המים. ריח הזפת עלה בנחיריו, תרני כלי השיט הזדקרו באור הירח מעל לגגות הבניינים, והשלטים הרבים, שרובין נעצר לצדם כדי לקרוא, העידו כי הוא מתקרב למרכז העסקים. אלא שהרחובות היו ריקים, החנויות היו סגורות, האורות היחידים שניתן היה לראות היו בקומות השניות של כמה מבנייני המגורים. לאחר זמן מה, בפינתה של סמטה צרה שדרכה פסע, נגלה לעיניו שלט הנושא את דיוקנו של חייל בריטי ומיטלטל בפתח דלתו של פונדק, שממנו בקעו קולותיהם של אורחים רבים. דלתו של אחד החלונות התחתונים הייתה פתוחה לרווחה ווילון דקיק התיר לרובין להבחין בקבוצת סועדים שהסבה לשולחן ערוך לעילא. ניחוחות של עליצות פעפעו החוצה אל האוויר הפתוח, והצעיר התקשה שלא להיזכר בכך שהשארית האחרונה של צידתו נפלה קורבן לתיאבון הבוקר שלו ושצהרי היום מצאוהו והותירוהו ללא ארוחה. “הו, מי יתנני ששטר של שלושה פני יזכני בזכות לשבת בשולחן זה!” אמר רובין באנחה. “אך הרב-סרן יקבלני במיטב מאכליו; לכן פשוט אצעד עתה באומץ פנימה ואבקש את דרכי אל משכנו.”

הוא נכנס אל הפונדק והלך אחר רחש הקולות ועשן הטבק אל הטרקלין. היה זה חדר ארוך ונמוך, קירותיו מחופים בעץ אלון שהעשן התמידי הכהה ורצפתו מלוטשת בגסות ומרובכת. כמה אנשים – רובם נדמו כמלחים או

כקשורים בדרך זו או אחרת לים – היו ישובים על ספסלי עץ או על כיסאות עם מושבי עור, משיחים זה עם זה בסוגיות שונות ומעת לעת מטים את אוזנם לעניין מענייניו של הכלל. שלוש או ארבע קבוצות קטנות רוקנו מספר דומה של קצרות פוניץ, שהסחר עם הודו המערבית הפך מזמן למשקה נפוץ במושבה.⁹ אחרים, שנראו כמתפרנסים ממלאכה קשה ומייגעת, העדיפו את האושר המבודד שבמשקה שאין חולקים בו, ואף נעשו מסוגרים עוד יותר תחת השפעתו. בקצרה, כמעט כולם הפגינו נטייה טבעית אל "הבריה הטובה"¹⁰ באחת מצורותיה, שכן – כפי שיעידו מדרשי הצום של לפני מאה שנה¹¹ – זוהי מידה רעה אשר לבני עמנו קשר תורשתי עמוק אליה. האורחים היחידים שאליהם נטה לבו של רובין היו שניים או שלושה כפריים חפויי ראש, שהתנהלו בפונדק כאילו היה חאן תורכי: הם התמקמו להם בפניה החשוכה ביותר בחדר, ומבלי לתת את דעתם על האווירה הניקוטטינית, סעדו מן הלחם שנאפה בתנורי ביתם ומן הבייקון שעושה בארובותיו. אך בשעה שרובין חש כעין אחווה עם הזרים הללו, עיניו נמשכו מעימם אל אדם שעמד ליד הדלת והתלחש עם קבוצה של רעים עלובי-מראה. תוויו כשלעצמם היו מרשימים במידה כמעט גרוטסקית וכל פרצופו הותיר רושם עמוק על הזיכרון. המצח בלט החוצה בצמד גבנונים שעמק ביניהם; האף, שרוחבו עלה על רוחב אצבע, פרץ קדימה בזווית בלתי-רגילה; הגבות היו עבותות וסבוכות, והעיניים זהרו מתחתן כמו אש במערה.

בשעה שרובין חכך בדעתו למי לפנות בנוגע למשכנו של שאר-בשרו, ניגש אליו בעל הפונדק – איש קטן בסינור לבן ומוכתם, שביקש להעניק לזר שזה עתה נכנס קבלת-פנים מקצועית. בהיותו דור שני לפרוטסטנטים צרפתים,¹² נדמה היה כי ירש את אדיבותה של ארץ מוצאו; עם זאת, מעולם

⁹ הכוונה לפוניץ' שהוכן מרום שמקורו בקאריביים.

¹⁰ ביטוי המציין משקה אלכוהולי, במיוחד וויסקי ורום, הנמנה על מנעמי החיים. מקורו בפסוק "פִּי כָּל בְּרִית אֱלֹהִים טוֹבָה וְאֵין דְּבַר מְשֻׁקֵץ וּבְלִבָּד שְׂאֵכֵל בְּבִרְכָּה" (מתוך "האיגרת הראשונה של טימותיוס" 4: 4).

¹¹ המדרשים שנישאו בכנסיות בימי צום ואבל רשמיים.

¹² פרוטסטנטים צרפתים (הוגנוטים) רבים היגרו למסצ'וסטס החל מ-1685, לאחר שמלך צרפת לואי הארבע-עשרה ביטל את "האדיקט של נאנט", שפרסם סבו הנרי הרביעי ב-1598 ושהעניק להם זכויות אזרחיות ודתיות ניכרות במדינה שער אז נתפסה כקתולית בעיקרה.

לא נודע צירוף כלשהו של נסיבות אשר בכוחו לשנות את הצליל הצווחני שבו פנה עתה לרובין.

"מהכפר, אני מניח, אדוני?" הוא אמר בעודו קד קידה עמוקה. "הרשה לי לברכך על הגעתך ולקוות כי שהותך עמנו תיארך זמן רב. עיירה מובחרת היא זו, אדוני, בניינים יפים ודברים רבים העשויים לשבות את תשומת לבו של זר. האוכל לקוות כי תכבדני בהוראותיך כאשר לארוחת הערב בה אתה חפץ?"

"האיש מבחין בדמיון המשפחתי! הנבל ניחש שאני קרובו של הרב-סרן!" חשב רובין, שעד עתה חווה מעט מאוד אדיבות מופלגת שכזו. העיניים כולן הופנו עתה אל העלם הכפרי שעמד בדלת, עם כובע שלוש-הפינות המהווה שלו, מעילו האפור, מכנסי העור שלו וגרבי האריג הכחולים שלו, שעון על אלה העשויה אלון ונושא תרמיל על גבו.

רובין השיב לבעל הפונדק בארשת של ביטחון ההולמת את מי שהינו שאר-בשרו של הרב-סרן. "ידידי ההגון," הוא אמר, "אני מתחייב להיות לקוח של ביתך במועד מאוחר יותר, כאשר" – כעת לא הצליח להימנע מלהנמיך את קולו – "כאשר יהיה בכיסי יותר משטר של שלושה פני. ענייני היחיד כרגע," הוא המשיך, מדבר בביטחון מתנשא, "הוא רק לבקש שידריכו אותי אל משכנו של שאר-בשרי, רב-סרן מולינו."

לפתע התעורר בחדר רחש כללי, שאותו פירש רובין כביטוי ללהיטות של כל אחד מהנוכחים לשמש לו כמדריך. אלא שבעל הפונדק הפנה את עיניו אל כרוז שהיה תלוי על הקיר, אותו הוא קרא, או נדמה כי קרא, בעודו משיב מעת לעת את מבטו אל דמותו של האיש הצעיר.

"מה יש לנו כאן?" הוא אמר, מרסק את דבריו לשברים קטנים ויבשים. "עזב את ביתו של החתום מטה: משרת עגון¹³ בשם חזקיהו מאדג' – לבש, כשעזב, מעיל אפור, מכנסי עור, כובעו השלישי באיכותו של אדונו. פרס כספי של פאונד אחד יינתן לכל מי שינעל אותו באחד מכלאי המחוז. מוטב שתיעלם, בחור; מוטב שתיעלם!"

רובין כבר החל להושיט את ידיו אל עבר הקת של אלת האלון שלו, אולם העינות המוזרה שלבשה כל ארשת וארשת בחדר שכנעה אותו לוותר על

---

¹³ משרת שכבל עצמו לתקופת שירות מוגדרת מראש, בדרך כלל שבע שנים, כהחזר על הוצאות ההפלגה לאמריקה.

כוונתו לשבור את ראשו של בעל הפונדק האדיב. בעודו מסתובב כדי לעזוב, נתקל במבטה הלועג של אותה אישיות עזת-תווים שמשכה את תשומת לבו עוד קודם לכן; ובטרם הספיק לחצות את מפתן הדלת, שמע פרץ כולל של צחוק ובתוכו קולו המובחן של בעל הפונדק, כעין קרקוש של אבנים קטנות בתוך קומקום.

“עכשיו, האין זה מוזר”, חשב רובין בחדות-שכלו הרגילה, “האין זה מוזר כי להודאה בדבר היות הכיס ריק יש משקל רב יותר משמו של שאר-בשרי, רב-סרן מולינו? אוי, לו רק הייתי תופס את אחד המנוולים המגחכים האלה ביער, היכן שאני והאלון הצעיר שלי גדלנו יחדיו, הייתי מלמד אותו שהזרוע שלי כבדה על אף שהארנק שלי קל!”

כשעבר בפינת הסמטה הצרה, מצא עצמו רובין ברחוב מרווח עם שורה רצופה של בתים גבוהים משני עבריו ובניין עם צריח בקצהו העליון, ממנו בישר צלצולו של פעמון את השעה תשע. אור הירח והמנורות שבחלונות הראווה של החנויות הרבות חשפו בפניו אנשים שטיילו על המדרכה, וביניהם קיווה רובין לזהות את קרוב משפחתו העלום. תוצאות חקירותיו הקודמות דיכאו את רצונו להסתכן באחת נוספת, ועוד במקום כה פומבי, והוא החליט לצעוד לאט ובשקט במעלה הרחוב, דוחף את פרצופו אל מול פניו של כל ג'נטלמן מבוגר בחיפוש אחר סממניו של הרב-סרן. בעודו מתקדם, פגש רובין במספר רב של דמויות ססגוניות. מלבושים רקומים בצבעים מרהיבים, פאות עצומות, כובעים שזורי-זהב וחרבות עם קת מוכספת ריחפו מול עיניו וסחררו את ראייתו. צעירים למודי-מסעות, חקייניהם של הג'נטלמנים האירופאים המעודנים של התקופה, הידסו בביטחון, מפזים למנגינות האופנתיות שזמזמו, וגרמו לרובין המסכן להתבייש בהילוכו השקט והטבעי. כעבור זמן, לאחר שנעצר פעמים רבות כדי לבחון את התצוגה הנפלאה של הסחורות בחלונות הראווה, ולאחר שספג כמה נזיפות על עזות המצח שבבדיקה המדוקדקת שערך לפנייהם של אנשים, מצא עצמו שאר-בשרו של הרב-סרן בקרבת הבניין בעל הצריח, מבלי שקצר הצלחה בחיפוש. עם זאת, הוא בחן עד כה רק את צדו האחד של הרחוב העמוס; או-אז חצה רובין והוסיף לחקור באותו האופן במורד המדרכה הנגדית, עם תקוות גדולות מאלה של אותו פילוסוף שתר אחר

איש ישר, אך עם הצלחה דומה.¹⁴ במחצית הדרך אל קצהו התחתון של הרחוב, שם החל מסלולו, שמע לפתע אדם הקרב לעברו בעודו נוקש במקלו על מרצפות המדרכה עם כל צעד, ופולט, במרווחים קצובים, שני המהומים נכאים.

“אלוהים ישמור!” קרא רובין, מזהה את הקולות.

הוא פנה לרחוב צדדי שהזדמן לימינו ומיהר להמשיך את חיפושיו בחלק אחר של העיר. סבלנותו קרבה לקצה, ונדמה היה לו כי הוא עייף יותר מן השיטוטים שבהם החל למן הרגע שבו ירד מהמעבורת מאשר מהמסע בן מספר הימים שערך לפני שעלה עליה. גם הרעב החל מפציר בו בקול רם, ורובין החל לתהות עד כמה הולם יהיה הדבר אם יתבע, באלימות ובאלה מורמת, את ההנחיות הנחוצות לו מעובר האורח הראשון שיתקל בו. בעוד שההכרעה בכיוון זה הלכה וקרבה, הוא נכנס לרחוב בעל חזות עלובה, שבכל אחד מצדדיו הלכה והשתרכה אל עבר הנמל שורה של בניינים מטים לנפול. אור הירח לא גילה איש לכל אורך הרחוב, אולם בבניין השלישי שרובין חלף על פניו, הייתה דלת פתוחה למחצה ומבטו הלהוט הבחין בבגדי אישה שבצבצו מעבר למפתן.

“אולי כאן ישתפר מזלי”, הוא אמר לעצמו.

בהתאם, הוא ניגש לדלת והבחין כיצד זו הולכת ונסגרת בעודו מתקרב; אך עדיין נותר חרך שאפשר לדיירת הנאה להתבונן בזר מבלי שתיגלה היא לעיניו. כל מה שהצליח רובין לראות היה פס של תחתונת אדומה ונצנוץ מזדמן של עין, כאילו שקרני הירח רטטו על פני דבר-מה בוהק.

“גברת נאווה” – הרי אני יכול לקרוא לה כך בלב שלם, חשב הצעיר חד-השכל, שכן איני יודע דבר שיסתור זאת – “גברתי הנאווה והמתוקה, תוכלי בבקשה לומר לי היכן עליי לחפש את משכנו של שאר-בשרי, רב-סרן מולינו?”

קולו של רובין היה נוגה וכובש, והעלמה, שלא ראתה ולו דבר אחד מעורר דחייה בצעיר הכפרי הנאה, פתחה את הדלת בדחיפה ויצאה אל אור הירח. היא הייתה בעלת גזרה קטנה ודקיקה, צוואר לבן, זרועות מעוגלות ומותן צר, שבקצהו התבלטה תחתונתה האדומה על פני חישוק, כאילו עמדה

---

¹⁴ הכוונה לפילוסוף היווני דיוגנס (323-412 לפני הספירה), ממייסדי אסכולת הציניקים, שעל פי האגדה נהג להלך בצהרי היום בעודו נושא פנס במטרה למצוא, כדבריו, ולו “איש אחד ישר”.

בתוך בלון. יתרה מזאת, פניה היו עגלגלות ויפות, שיערה כהה ואסוף תחת מצנפת קטנה, ועיניה הבהקות הפגינו חירות ערמומית שהביסה את עיניו של רובין.

“כאן הוא משכנו של רב-סרן מולינו”, אמרה האישה הנאוה.

קולה היה המתוק מבין אלה ששמע רובין באותו לילה, בן דמותו האוורירי של זרזיף כסף מותך; ועדיין, הוא לא היה יכול שלא לתהות האם הקול המתוק הזה דובר אמת. הוא התבונן במעלה ובמורד הרחוב העלוב, ולאחר מכן בחן את הבית שלפניו הם עמדו. היה זה מבנה קטן ואפל, בן שתי קומות, השנייה שבהן הזדקרה מעבר לרצפה התחתונה והדירה הקדמית נראתה כחנות סדקית.

“עכשיו באמת שפר עליי מזלי”, השיב רובין, בערמומיות, “וכך גם על שאר-בשרי, הרב-סרן, שיש לו מנהלת משק בית כה יפה. אך אני מבקש, אנא הטריחי אותך לדלת; אעביר לו הודעה מחבריו בכפר ואשוב לחדרי בפונדק”.

“לא, הרב-סרן במיטתו מזה שעה או יותר”, אמרה אשת התחתונת האדומה, “ויהיה זה סר-טעם לנסות להפריע לו הלילה, הואיל ומנת המשקה שגמע הערב הייתה מן החריפות. אך הוא אדם רחב-לב, ויעלה לי הדבר בחיי אם אגרש את שאר-בשרו מהדלת. אתה ככבואה של האדון הטוב והייתי יכולה להישבע שזהו הכובע שמשמש אותך בימים גשומים, מה גם שיש לו מלבושים דומים מאוד למכנסי העור האלה. כנס, אנא ממך, אני מברכת אותך מכל הלב בשמור”.

ובאומרה כך, אחזה הגברת הנאוה ומסבירת הפנים בידו של גיבורנו; המגע היה רך, כזה שעוצמתו בעדינותו, ועל אף שרובין קרא בעיניה את מה שלא שמע בדבריה, התחוויר לו כי האישה צרת המותניים בתחתונת האדומה חזקה יותר מהצעיר הכפרי והאתלטי. היא הצליחה למשוך את צעדיו ההססניים כמעט עד המפתן כשפתיחתה של דלת בשכונה הבהילה את מנהלת משק הבית של הרב-סרן, ובעזובה את שאר בשרו של הרב-סרן, היא נעלמה במהירות אל תוך מעונה. פיהוק כבד הקדים את הופעתו של איש, שכמו “אור-ירח” או פירמוס ותיסבי¹⁵ נשא פנס בו סייע שלא לצורך

¹⁵סיפור אהבתם של פירמוס ותיסבי, המופיע במקור ב'מטאמורפוזות' של אובדיוס, עומד במרכז אחת הסצנות הידועות במחזה 'חלום ליל קיץ' של שייקספיר (מערכה 3, תמונה 1), בה חבורה של שחקנים, העומדת להציג את ליל פגישתם הגורלית של פירמוס

למאור שברקיע. בעודו פוסע מנומנם במעלה הרחוב, הפנה את פרצופו הרחב והחתום אל רובין והציג בפניו מטה ארוך, מחודד בקצהו. "הביתה, נווד, הביתה!" אמר השומר, מטעים דבריו בהטעמות אשר נדמו כנרדמות כבר בצאתן מפיו. "הביתה, או שנשים אותך בסד עם הנץ החמה!"

"זוהי הרמיזה השנייה מסוג זה," חשב רובין. "הלוואי שהיו שמים אותי שם עוד הלילה ובכך שמים קץ לקשיי".

אף על פי כן, הצעיר חש סלידה אינסטינקטיבית ממשגיח זה של סדרי-חצות, סלידה אשר בתחילה עצרה בעדו מלשאול את שאלתו הרגילה. אך רגע לפני שהאיש עמד להיעלם מעבר לפינה, גמר רובין בדעתו שלא לפספס את ההזדמנות וצעק לו נמרצות –

"הי, חבר! תוכל להנחות אותי לביתו של שאר בשרי, רב-סרן מולינו?"

השומר לא השמיע הגה, המשיך מעבר לפינה ונעלם; ואילו רובין דימה לשמוע גיחוכים מנומנמים מתגנבים לאורך הרחוב הריק. כמו כן, באותו הרגע, צחקוק נעים משך את תשומת לבו אל החלון הפתוח שמעל לראשו. הוא הביט מעלה ותפס במבטו נצנוץ של עין שובבה; זרוע עגלגלה אותה לו, ולאחר מכן שמע צעדים קלים יורדים במדרגות שבפנים. אך רובין, בהיותו בן ביתו של כומר ניו אינגלנדי, היה נער טוב, ולא רק חד-שכל; לפיכך לא נכנע לפיתוי וברח.

הוא שוטט עתה בייאוש וללא מטרה ברחובות העיירה, כמעט נכון להאמין שהוטל עליו כישוף, כמו זה שבאמצעותו גרם המכשף של מכורתו לשלושה ציידים לתעות במשך ליל חורף שלם במרחק עשרים צעדים מהבקתה שאותה חיפשו. הרחובות השתרעו לפניו, משונים ושוממים, והאורות היו כבויים כמעט בכל בית. פעמיים, עם זאת, קבוצות קטנות של גברים, שבהן הבחין רובין בכמה בריות שהתהדרו בלבוש תמהוני, הגיחו במהרה; אך על אף שבשני המקרים הם עצרו כדי לפנות אליו, חילופי הדברים הללו לא הפיגו ולו במעט את הבלבול שלו. הם השמיעו מילים אחדות ותו לא, בשפה שרובין לא הכיר, ולאחר שתפסו כי אין ביכולתו להשיב, המטירו עליו קללה באנגלית פשוטה ומיהרו הלאה. לבסוף, החליט העולם להקיש על דלתה של כל אחוזה שעשויה להלום את מעמדו של

ותיסיבי, דנה במידת הצורך של אחת הדמויות – "אור-ירח" – לשאת פנס כדי לגלם בצורה נאותה את אור הירח.

שאר-בשרו, מאמין כי ההתמדה תגבר על הגורל האכזר שפקד אותו עד כה. נחוש בהחלטתו, הוא עבר תחת חומותיה של כנסייה שניצבה בפנינת צמד רחובות ובעודו נכנס אל תוך צלו של הצריח נתקל באדם עב-כרס עטוף באדמתו. האיש התקדם במהירות היאה למטלה בהולה, אך רובין שתל את עצמו הישר לפניו, אחז את אלת האלון בשתי ידיו והחזיקה לרוחב גופו למען ייחסם כל מעבר.

"עצור, איש ישר, והשב לשאלתי," הוא אמר בהחלטיות רבה. "אמור לי מיד היכן הוא משכנו של שאר-בשרי, רב-סרן מולינו!"

"שמור את לשונך בין שיניך, אוויל, ותן לי לעבור!" אמר קול עמוק וצרוד שרובין זכר במעומעם. "תן לי לעבור, אני אומר, או שאחבוט אותך לקרקע!"

"לא, לא, חבר!" קרא רובין, מנופף באלתו ותוחב את קצה הרחב לקרבת פניו המצועפות של האיש. "לא, לא, אינני האוויל שאתה חושב שאני, לא תעבור עד שאזכה בתשובה לשאלתי. היכן הוא משכנו של שאר-בשרי, רב-סרן מולינו?"

האיש הזר, תחת לנסות ולעבור בכוח, פסע לאחור אל תוך אור הירח, חשף את פניו ונעץ את מבטו הישר אל תוך עיניו של רובין.

"חכה פה שעה ורב-סרן מולינו יעבור," הוא אמר.

רובין הביט בחוסר אמון ובתדהמה בתווי פניו החד-פעמיים של הדובר. המצח בעל הגבנון הכפול, האף הרחב והמאונקל, הגבות העבותות והעיניים הרושפות היו אלה שראה בפונדק, אך גוון עורו של האיש עבר שינוי יחיד במינו, או, ליתר דיוק, כפול. צד אחד של הפרצוף נצבע באדום בוהק בעוד צדו האחר היה שחור פליל, כשקו הגבול עובר בעצם האף הרחבה; ואילו הפה, שנדמה כי נמתח מאוזן לאוזן, נצבע שחור או אדום, במהופך לצבעה של כל לחי. היה זה כאילו שני שטנים נפרדים, מלאך האש ומלאך החושך, איחדו עצמם לכדי פרצוף תופתי אחד. האיש הזר גיחך בפניו של רובין, כיסה את תווי הצבעוניים ונעלם ברגע.

"אנו הנוודים רואים דברים מוזרים!" פלט רובין.

אף על פי כן, הוא הושיב את עצמו על מדרגות הכנסייה, לאחר שגמר בדעתו להמתין את פרק הזמן שנקבע עד לבואו של שאר-בשרו. רגעיים אחדים הוקדשו לתהיות פילוסופיות על אודות מינו של האדם שזה עתה עזב אותו; אולם משפענח את העניין בחדות-שכל, בהיגיון ולשביעות

רצונו, היה עליו למצוא דבר חדש להעסיק בו את עצמו. תחילה, העביר את מבטו לאורך הרחוב. הייתה לו חזות מהוגנת יותר מלמרבית הרחובות שבהם שוטט עד כה; והירח, שעורר – כמו כוח הדמיון – זרות יפהפייה בחפצים מוכרים, הקנה למראה הנשקף נופך רומנטי שלבטח לא היה לו באור יום. האדריכלות הבלתי סדירה ועל-פי-רוב משונה של הבתים, שהגגות של חלקם התפצלו למספר גגונים קטנים ומחודדים, בעוד אחדים התכנסו, תלולים וצרים, לקדקוד יחיד, ואילו אחרים היו מרובעים; חזותם הלבנה כחלב של אחדים, הכהות הנושנה של אחרים, ואלפי הנצנוצים שהשתקפו ממיני החומרים הבוהקים שבקירות של רבים מהם – העניינים האלה תפסו את תשומת לבו של רובין לזמן מה, עד שהחלו לשעממו. עתה ניסה להגדיר את צורתם של עצמים מרוחקים, שהחלו להיעלם, במעין טשטוש-רפאים, בכל פעם שנדמה היה לו כי עלה בעינו לתופסם. ולבסוף הוא סקר בדקדקנות את המבנה שעמד בצדו השני של הרחוב, ממול לדלת הכנסייה שלרגליה מיקם את עצמו. הייתה זו אחוזה גדולה ומרובעת, נבדלת משכנותיה הודות למרפסת שנחה על עמודים גבוהים וחלון גותי משוכלל שנפתח אליה.

“ייתכן כי זהו בדיוק הבית אותו אני מחפש,” חשב רובין.

עתה חתר להעביר את הזמן במהירות ולפיכך האזין לרחש שריחף ללא הרף לאורך הרחוב ושנשמע רק לאוזן בלתי מורגלת כשלו. היה זה קול נמוך, עמום, חולמני, מורכב מרעשים רבים, שכל אחד ואחד מהם מרוחק מכדי להישמע בנפרד מהאחרים. רובין התפעל מן הנחירה הזו של העיירה הישנה, והתפעל אף יותר כשרציפותה הופרה מעת לעת על ידי צעקה רחוקה, ככל הנראה רועשת במקום ממנו בקעה. אך בסך הכל היה זה קול מעורר שינה, ועל מנת לנער מעליו את השפעתו המרדימה, קם רובין על רגליו וטיפס על גבי מסגרתו של אחד החלונות כדי להביט אל תוך הכנסייה. קרני הירח חדרו פנימה ברטט, נחו על פני הדרגשים הנטושים ונמתחו לאורך המעברים השקטים. זוהר חלוש אך נורא ריחף מסביב לבימת המטיף, וקרן בודדה העיזה לנוח על העמוד הפתוח של התנ"ך הגדול. האם החל הטבע, בשעה כה מאוחרת, סוגד בבית זה שהוא יציר כפיו של האדם? או שמא לא היה האור השמימי הזה אלא קדושתו הגלויה של המקום – גלויה על שום שבין כתליו לא עמדה ולו רגל ארצית וטמאה אחת? המראה הרעיד את לבו של רובין בתחושת בדידות חזקה שכמותה

טרם ידע, גם לא במעבים המרוחקים ביותר של היערות שבתוכם גדל; הוא פנה לאחור והתיישב לפני הדלת בשנית. הכנסייה הייתה מוקפת קברים, ועתה התפרצה אל תוך חזהו של רובין מחשבה טורדת. מה אם מושא חיפושיו, אלה שסוכלו שוב ושוב ובצורה כה מוזרה, שוכב כל העת ומרקיב בתכריכיו? מה אם שאר-בשרו ירחף עכשיו דרך השער הזה, ינוד בראשו ויחייך אליו בעודו עובר במעומעם על פניו?

"הו, הלוואי שדבר-מה נושם היה כאן איתי!" אמר רובין.

קורא למחשבותיו לחזור בהן מהמסלול הלא נעים הזה, הוא שלח אותו עתה אל מעבר ליער, גבעה ונחל וניסה להעלות ברוחו כיצד אותו ערב מתעתע ולאה עבר על בני ביתו של אביו. הוא דמיין אותם מכונסים ליד הדלת, מתחת לעץ, אותו עץ גדול ועתיק שחסו עליו, בזמן שאלפים מאחיו מלאי העלווה נכרתו, הודות לגזעו העצום והמפותל וצלו הנכבד. שם, עם רדתה של השמש הקיצית, נהג אביו לקיים תפילה ביתית כדי שהשכנים יוכלו לבוא ולהצטרף כאחים למשפחה ואיש הדרכים יוכל לעצור, לשנות מהמעייין ולזכך את לבו בזכר ביתו שלו. רובין בודד בעיני רוחו את מקום מושבו של כל אחד ואחד בקהל הקטן; במרכזם ראה את האיש הטוב, אוזן בכתבי הקודש תחת האור הזהוב שנפל מבין ענני מערב; הוא חזה בו סוגר את הספר ובקהל הקם לתפילה. הוא שמע את ההודיה הנושנה לחסדי היומיום – ואת ההפצרות הנושנות להימשכותם של אלו – אשר לה האזין לעתים כה קרובות בשעמום והנה עתה הייתה בין זיכרונותיו המתוקים ביותר. הוא שם לב למעידה הקלה בקולו של אביו כשהחל לדבר על זה שנעדר; הוא הבחין כיצד אמו מפנה את פניה אל הגזע הרחב והמסורג; כיצד אחיו הבכור מסרב – כי הזקן עודנו גס מעל שפתו העליונה – לאפשר לתוויו להשתנות; כיצד אחותו הצעירה מושכת ענף נמוך לפני עיניה; וכיצד הקטנה מכולם, שתעלוליה הפרו עד כה את סדרו התקין של האירוע, מבינה את התפילה לזכר שותפה למשחק ופורצת בבכי תמרורים. לאחר מכן, ראה אותם נכנסים בדלת; ובדיוק כשרובין היה אמור להיכנס גם כן, השתקשק הבריח למקומו והוא נותר מחוץ לביתו.

"האם אני כאן, או שם?" קרא רובין בבהלה; כי לפתע, בשעה שמחשבותיו החלו להיראות ולהישמע בחלום, בהק הרחוב הארוך, הרחב, הבודד למולו.

הוא עורר עצמו וניסה למקד את תשומת לבו במבנה הגדול שבחן קודם לכן. אך מחשבותיו עוד הוסיפו לרצד בין גחמה למציאות; זה אחר זה, עמודי המרפסת התארכו לכדי גזעי-אורן ארוכים ועירומים, צנחו מטה לכדי דמויות אנוש, שבו לצורתם ולגודלם האמיתיים, ואחר פצחו ברצף חדש של שינויים. באחד הרגעים, כשסבר שהוא עצמו ער, יכול היה להישבע שפרצוף – כזה שדימה כי זכר אך לא יכול היה לשייך בבטחה לשאר-בשרו – מתבונן בו מהחלון הגותי. שינה עמוקה יותר נאבקה עמו וכמעט גברה עליו, אך נמלטה עם הישמע קול צעדים על המדרכה הנגדית. רובין שפשף את עיניו, הבחין באיש עובר תחת המרפסת, ופנה אליו בקריאה רמה, רוטנת ואומללה.

“הלוו, חבר! האם צריך אני להמתין כאן כל הלילה לשאר-בשרי, רב-סרן מולינו?”

ההדים הרדומים ניעורו, והשיבו לקולו; ואילו עובר האורח, שבקושי יכול היה להבחין בדמות הישובה בצלו האלכסוני של הצריח, חצה את הרחוב כדי להתבונן מקרוב יותר. הוא היה ג'נטלמן במיטב שנותיו, עם חזות אדיבה, נבונה, עליזה ובאופן כללי – מרשימה. בראותו צעיר כפרי, לכאורה חסר-בית ונטול חברים, פנה אליו בנימה של חביבות כנה, שכבר נעשתה זרה לאוזניו של רובין.

“נו, חביבי, מדוע אתה יושב כאן?” הוא חקר. “האם אני יכול לעזור לך בצורה כלשהי?”

“אני חושש שלא, אדוני, השיב רובין בייאוש, “אך אהיה אסיר-תודה אם תענה לי על שאלה אחת ויחידה. חיפשתי כבר חצי לילה אחר אחד, רב-סרן מולינו. עכשיו, אדוני, האם באמת יש אדם כזה באזור, או שמא חולם אני?”

“רב-סרן מולינו! השם אינו לגמרי זר לי,“ ענה הג'נטלמן בחיוך. “האם יש לך התנגדות כלשהי לספר לי מה טיב ענייניך עמו?”

ורובין סיפר בקצרה שאביו הוא כומר, המשתכר שכר זעום בכפר מרוחק, ושהוא רב-סרן מולינו הם בני דודים. הרב-סרן, משירש ממון וטיפס בסולם הדרגות הצבאי והאזרחי, ביקר, ברוב הדר, את בן דודו לפני כשנה או שנתיים. הוא גילה עניין רב ברובין ובאחיו הבכור, ובהיותו ערירי, פיזר רמיזות בנוגע לביסוס עתידו של אחד מהם. האח הבכור נועד לרשת את החווה שאביו טיפח לצד מילוי חובותיו בקודש; על כן נקבע כי רובין יהיה

זה שייחנה מכוונותיו הנדיבות של שאר-בשרו, היות שנדמה היה כי הוא המועדף דווקא וכי נחשב לבעל כישורים הכרחיים נוספים.

"שכן, יצא לי שם של צעיר חד-שכל, " העיר רובין בשלב זה של סיפורו. "אין לי ספק שאתה ראוי לתואר, " השיב חברו החדש בחביבות, "אך, אנא, המשיך."

"ובכן, אדוני, בהיותי כמעט בן שמונה-עשרה ובנוי לתלפיות, כפי שהנך יכול לראות, " המשיך רובין, מתמתח למלוא גובהו, "חשבתי לעצמי כי הגיע הזמן לצאת אל העולם. אז אמי ואחותי הכינו לי מלבושים נאים, ואבי נתן לי חצי משארית שכרו בשנה שעברה, ולפני חמישה ימים יצאתי לדרך אל מקום זה כדי לערוך ביקור אצל הרב-סרן. אבל לא תאמין, אדוני! חצייתי במעבורת מעט לאחר רדת החשיכה ועד עתה טרם מצאתי ולו אדם אחד שינחה אותי אל משכנו; רק לפני שעה או שעתיים, נאמר לי לחכות כאן – ורב-סרן מולינו יעבור."

"תוכל לתאר את האדם שאמר לך את זה?" חקר הג'נטלמן.
"הו, הוא היה ברנש כעור למדי, אדוני, " השיב רובין, "עם שני גבנונים עצומים על מצחו, אף מאונקל, עיניים רושפות; ומה שהיה מוזר מכל – פניו היו בני שני צבעים שונים. האם אתה מכיר אדם שכזה, אדוני?"

"לא באופן אינטימי, " ענה האיש הזר, "אבל במקרה פגשתי אותו זמן קצר לפני שעצרת אותי. אני מאמין שאתה יכול לבטוח במילתו ושהרב-סרן אכן יעבור ברחוב הזה בקרוב מאוד. לפי שעה, מכיוון שניעורה בי סקרנות יוצאת דופן לחזות במפגשכם, אשב כאן על המדרגות ואארח לך חברה." הוא הושיב את עצמו בהתאם, ובמהרה החל בשיחה ערה עם רעו. אלא שמשכה היה קצר ביותר היות שקול צעקות, שזה זמן רב נשמע מרחוק, קרב עד כדי כך שרובין תהה באשר למקורו.

"מה פשרה של המהומה הזו?" שאל. "באמת, אם העיירה שלכם תמיד כל כך רועשת, לא אזכה להרבה שינה כל זמן שאתגורר בה."

"אכן, חברנו רובין, נראה כי ישנם שלושה או ארבעה בחורים הוללים שמסתובבים בחוצות הלילה, " השיב הג'נטלמן. "אל לך לבקש את הדממה של חורשות מכורתך כאן ברחובותינו. אך המשמר תיכף יעלה על עקבותיהם של הבחורים הללו" –

"כן, וישים אותם בסד עם הנץ החמה, " קטע אותו רובין, נזכר במפגש שלו עצמו עם נושא-הפנס המנומנם. "אך, אדון יקר, אם לבטוח במשמע אוזניי,

הרי שצבא של שומרים לא יצליח לגבור על קבוצה כה גדולה של פורעים. היו לפחות אלף קולות בצעקה האחת הזו. "האם לא יתכן, רובין, שלגבר יהיו כמה קולות בנוסף לשני גוונים של עור?" אמר ידידו.

"לגבר – אולי; אבל, אלוהים ישמור, לאישה אסור!" השיב העלם חד-השכל, בחושבו על נימתה הפתיינית של מנהלת משק-ביתו של הרב-סרן. תרועות חצוצרה, שבקעו מרחוב שכן כלשהו, הפכו עתה כה ברורות וממושכות שסקרנותו של רובין גברה עד למאוד. בנוסף לצעקות, הוא שמע התפרצויות תכופות של שאון כלים צורמים וביניהן הדהד צחוק פרוע ופזור-דעת. רובין קם מהמדרגות והביט בערגה אל עבר המקום שממנו נדמה היה שאנשים מגיעים במהרה.

"לכטח מתרחשת איזו הילולה אדירה," הוא קרא. "צחקתי מעט מאוד מאז שעזבתי את הבית, אדוני, ואצטער מאוד אם אפספס הזדמנות לעשות זאת. שנעבור לפינת הבית האפלולי ונשתתף בשמחה?"

"חזור לשבת, שב, רובין הטוב," השיב הג'נטלמן, מניח את ידו על שולי מעילו האפור. "אתה שוכח שעלינו להמתין כאן לשאר-בשרך; ויש טעם להאמין שהוא יחלוף כאן, תוך כמה רגעים."

ההמולה ההולכת וקרבה העירה עתה את השכונה; חלונות נפתחו מכל עבר וראשים רבים, חבושי כריות ומבולבלים משינה שלפתע הופרעה, הזדקרו החוצה, חשופים למבטו של כל מי שהיה לו פנאי להתבונן בהם. קולות להוטים קראו זה לזה מבית לבית, דורשים הסבר שאיש לא יכול היה לנפק. גברים לבושים למחצה מיהרו אל עבר המהומה המסתורית, מועדים על פני מדרגות האבן שפלשו אל תוך המדרכה הצרה. הצעקות, הצחוק והנעירות המעוותות, שהיו כולם ניגודה המוחלט של המוזיקה, המשיכו להתקרב בשאון גובר, עד שיחידים בודדים, ולאחר מכן קבוצות גדולות יותר, החלו להגיח מעבר לפינה, במרחק של כמאה יארד.

"תזהה את שאר-בשרך אם יעבור בהמון הזה?" שאל הג'נטלמן. "אכן, אני לא יכול להתחייב, אדוני, אבל אקבע כאן את מקומי ואתצפת בשבע עיניים," השיב רובין, וירד אל קצה המדרכה.

זרם אדיר של אנשים נשפך עתה אל תוך הרחוב והתגלגל באיטיות אל עבר הכנסייה. פרש בודד הגיח עמם מעבר לפינה ומיד אחריו הופיעה להקה של כלי-נשיפה אימתניים שהעלו מקרבם צרימה שנשמעה חדה עוד יותר,

עכשיו כשאף בניין לא חצץ בינה לבין האוון. אור אדום פרע את קרני הירח וערב-רב של לפידים זרח לאורך הרחוב, מכסים בבוהקם את אותו הדבר שביקשו להאיר. הפרש הבודד, לבוש מדי צבא ונושא חרב שלופה, רכב הלאה פמנהיג ובחזותו העזה והמגוונת נראה כבן דמותה המואנשת של המלחמה: אודם לחיו האחת היה סמלן של האש והחרב; שחור לחיו האחרת סימל את האבל הבא בעקבותיהן. אחריו הופיעו דמויות פראיות בלבוש אינדיאני וטיפוסים פנטסטיים רבים חסרי צורה – מה שהעניק למצעד כולו צביון הזיוני, כמו היה זה חלום שהתנתק מאיזשהו מוח קודח ושטף עתה, כולו גלוי לעין, את הרחובות הליליים. המוני אנשים, שלא היו שותפים פעילים כי אם צופים מריעים גרידא, תחמו את התהלוכה; ומספר נשים רצו לאורך המדרכה, חותכות את בליל הצלילים הכבדים בקולות צווחניים של עליזות או של אימה.

“הבחור בעל הפרצוף הכפול שם עליי את עינו, מלמל רובין, שחש באופן עמום ובלתי-נעים כי הוא עצמו עוד ימלא תפקיד במחזה.

המנהיג סובב עצמו באוכפו ונעץ את מבטו הישר בצעיר הכפרי שעה שסוסו חלף על פניו. עד שעלה בידו של רובין לשחרר את עיניו מאלו שרשפו לעברו, החלו כבר הנגנים לעבור לפניו והלפידים היו במרחק נגיעת יד; אולם הבוהק המהבהב של אלה האחרונים יצר הינומה שדרכה לא הצליח לחדור. שקשוק גלגלים על-גבי אבנים הגיע לפרקים לאוזניו, ועקבותיה המבולבלים של דמות אנושית הבזיקו בין לבין, ואז נמסו בחזרה אל תוך האור העז. רגע לאחר מכן, הורה המנהיג בקול רועם לעצור: החצוצרות הקיאו מקרבם משב רוח מחריד ונאלמו דום; הצעקות והצחוק של האנשים דעכו ונותר רק המהום כללי, בן בריתה של הדממה. ממש מול עיניו של רובין הייתה עגלה בלא כיסוי. שם בערו הלפידים בחוזקה יתרה, שם האיר הירח כאור יום, ושם – עטור זפת ונוצות – ישב שאר-בשרו, רב-סרן מולינו!

הוא היה גבר בא בימים, בעל מבנה גוף גדול ומלכותי ותווים חזקים ומרובעים, שהעידו על נפש איתנה; אך איתנה ככל שתהיה, אויביו מצאו דרך לערער אותה. פניו היו חיוורים כמוות, ונורא יותר: מצחו הרחב היה מכווץ מכאב, כך שגבותיו חברו לכדי קו אפרורי בודד; עיניו היו אדומות ופראיות, וקצף לבן היה תלוי על שפתו הרוטטת. כל שלדו היטלטל ברעד מהיר ומתמשך, שאותו התאמצה גאותו לדכא, אפילו בנסיבות כאלה של

השפלה מוחצת. אולם הדקירה המרירה מכל הגיעה, ככל הנראה, כשעיניו פגשו באלו של רובין; שכן לבטח זיהה אותו בן-רגע, הואיל והצעיר עמד וצפה בכלימה הנוראה שהושתה על אותו ראש שהאפיר ברוב כבוד. הם בהו זה בזה בדממה, וברכיו של רובין רעדו ושיערו סמר בתערוכת של רחמים ובעתה. עם זאת, מבוכה עזה החלה פושה במהרה ברוחו: הרפתקאות הלילה החולף, הופעתו הבלתי צפויה של ההמון, הלפידים, ההמולה המבולבלת וההיסוי שבא בעקבותיה, דמות הרפאים של שאר-בשרו מושמת ללעג על-ידי קהל כה גדול – כל זה, ויותר מכל, התחושה כי כל הסצנה מגוחכת עד אימה, עוררו בו מין שיכרון-נפש. באותו רגע, קולות של עליצות עצלה הגיעו לאוזניו של רובין; הוא הסתובב מוכנית. בדיוק מעבר לפינה של הכנסייה עמד נושא-הפנס, משפשף את עיניו ונהנה בנמנום מתדהמתו של הנער. לאחר מכן שמע צהלה רועמת, כמו צלצול פעמונים מוכספים; אישה צבטה את זרועו, עין שובבה פגשה את עינו, והוא ראה את הגברת עם התחתונית האדומה. גיחוך חד ויבש עורר את זיכרונו והוא תפס במבטו – עומד על קצות אצבעותיו בתוך ההמון ומנופף בסינורו הלבן מעל ראשו – את בעל הפונדק הקטן והאדיב. ולבסוף, מעל ראשו של הקהל הגדול הפליג צחוק רחב ושופע שהופרע באמצעו על ידי שני המהומים נכאים, כך: "הא, הא, הא – הממ, הממ – הא, הא, הא!".

הקול עלה ממרפסת הבניין הנגדי ולשם הפנה רובין את מבטו. לרגלי החלון הגותי עמד האזרח הזקן, עטוף בגלימה רחבה, פאתו האפורה הוחלפה במצנפת לילה שהוסטה לאחור וחשפה את מצחו, וגרבי המשי שלו השתרכו סביב לרגליו. הוא נתמך במקלו המבריק תוך כדי התקף של עוויתות שמחה, שנראו בתוויו הישישים והמרצינים כמו כיתוב משעשע על גבי מצבה. לאחר מכן דימה רובין כי הוא שומע את קולותיהם של הגלבים, של האורחים בפונדק ושל כל מי שהתעמרו בו במהלך הלילה. הצחוק המדבק התפשט בקרב ההמון, כשלפתע אחז הוא גם ברובין וזה שחרר צהלה שהדהדה לאורך הרחוב – כל איש טלטל את גופו, כל אחד רוקן את ריאותיו, אך צעקתו של רובין הייתה הרועמת מכל. שדוני-העננים הציצו מבעד לאיים הכסופים שלהם שעה שהעליזות הכוללת שצפה אל-על! האישי שבירח שמע את הגעייה המרוחקת. "או-הו", אמר, "כדור הארץ הנושן עליז הלילה!"

כשהשתררה שלווח רגעית בים הקולות הסוער, נתן המנהיג את האות והתהלכה חידשה את לכתה. הלאה הם הלכו, כעדת רשעים המתקהלת כדי לבוז לשליט מת כלשהו, שעוצמתו ניטלה מעמו אך הודו עוד נשמר בייסוריו. הלאה הם הלכו, בהוד והדר מעושים, במהומה נטולת הכרה, בשמחה נמהרת, רומסים כולם את לבו של איש זקן. הלאה שטפה ההמולה, והותירה מאחוריה רחוב דומם.

• • •

"נו, רובין, אתה חולם?" שאל הג'נטלמן, מניח את ידו על כתפו של הצעיר. רובין נבהל ומשך את זרועו מעמוד האבן שעליו נתלה מוכנית בעוד הזרם החי עבר מולו. לחיו הייתה מעט חיוורת ועינו פחות נלהבת מכפי שהייתה בראשיתו של הערב.

"התואיל בטובך להראות לי את הדרך אל המעבורת?" שאל, לאחר רגעים אחדים.

"אימצת לך, אם כן, נושא חדש לשאול לגביו?" ציין רעו בחיוך.

"אכן כן, אדוני," השיב רובין, די ביובש. "הודות לך, וליתר חבריי, עלה בידי סופסוף לפגוש את שאר-בשרי, וספק גדול אם הוא ישתוקק לראות שוב את פניי. התחלתי להתעייף מחיי העיר, אדוני. האם תראה לי את הדרך אל המעבורת?"

"לא, רובין ידידי הטוב, לא הלילה לפחות," אמר הג'נטלמן. "עוד כמה ימים, אם תרצה, אשלח אותך למסעך בשלום. אך, אם תעדיף להישאר עמנו, אפשר – שהרי אתה צעיר חד-שכל – שתצליח בחיים גם ללא עזרתו של שאר-בשרך, רב-סרן מולינו."

• • •

אחרית דבר

נדרשו למעלה ממאה שנים כדי ש"שאר-בשרי, רב-סרן מולינו" יגיע למעמד שממנו הוא נהנה היום כאחת מפסגות היצירה של הסופר האמריקאי נתניאל הות'ורן (1804-1864) – לצד הרומן "אות השני" והסיפור הקצר "גודמן בראון הצעיר". למעשה, במשך רוב השנים מאז פורסם ב-1831 זכה הסיפור לתשומת לב מעטה מצד הקוראים, ונדמה שאפילו הות'ורן עצמו מעולם לא תלה בו תקוות גדולות, כפי שעשויה להעיד העובדה

שבחר לכלול אותו אחרון ברביעית מבין ארבע אסופות הסיפורים הקצרים שכינס בחייו, כאילו היה "מולינו" בבחינת תחתית החבית, סיפור שאך בקושי עבר את הרף שהציב לעצמו מחברו.

כל זה השתנה במחצית השנייה של המאה ה-20, אז החל הסיפור לעורר עניין ביקורתי שחלחל ממחוזות האקדמיה אל עבר הקהל הרחב. הסיבות לכך מגוונות וכאן המקום לציין שתיים מהן. ב-1951 פרסמה מבקרת הספרות הבריטית קוויני דורותי ליוויס (Queenie Dorothy Leavis) מאמר בשם "הות'ורן כמשורר", בו הציגה את "מולינו" לראשונה כמשל ליחסים בין אמריקה המושבה לבריטניה האימפריה בשנים שקדמו להכרזת העצמאות האמריקאית. ואמנם, הפסקה הראשונה של הסיפור, שעלילתו מתרחשת בניו אינגלנד של המחצית הראשונה של המאה ה-18, מבהירה שהאירועים המגוללים בו אכן מטרימים, שלא לומר מנבאים, את מלחמת העצמאות – על כל האלימות והטרור שהיו כרוכים בה. אך ליוויס זיהתה בסיפור מימד נוסף, אלגורי, והוא אשר העלה את קרנו בקרב קוראים מודרניים, כפי תעיד ערימת המאמרים שנכתבו מאז, ושמשויכים להיכתב גם היום, בעניינו.

הנקודה שליוויס הפנתה אליה את תשומת הלב היא שהעימות בין העולם החדש לעולם הישן מגולם לא רק בליניץ' שנעשה בנציגה המקומי של האימפריה, רב-סרן מולינו, אלא גם בעצם הגעתו של רובין, הצעיר הכפרי התמים שהוא גיבור הסיפור, לעיר הגדולה במטרה לבסס בה את חייו תחת חסותו של אותו רב-סרן, שהוא גם בן-דודו של אביו. תקוותיו של רובין אמנם נגזזות נוכח ההשפלה הפומבית שעובר קרוב-משפחתו, אך לדידה של ליוויס הבחירה שבפניה הוא מועמד בסיומו של הסיפור ושמובעת מפי האדון שמלווה אותו בעת הצפייה בליניץ' – לחזור לבית אביו שבכפר או להישאר בעיר ולנסות להתבסס בה בכוחות עצמו – היא למעשה הבחירה שבפניה עמדה אמריקה כולה באותה תקופה: להישאר בת חסותה של בריטניה הגדולה או לצאת לדרך חדשה כמדינה עצמאית ו"בוגרת" העומדת ברשות עצמה. במילים אחרות, רובין זוהה כבן-דמותן המטפורי של המושבות הבריטיות באמריקה והגעתו לעיר כמבחן בגרות – שלו, ולפיכך גם שלהן.

הצגה זו של הסיפור – כפרובלמטיזציה של המעבר מילדות לבגרות – נפלה על אוזניים כרויות. ב-1943 פרסמו קלינת' ברוקס (Cleanth Brooks) ורוברט פן וורן (Robert Penn Warren) את ספרם המשפיע "Understanding Fiction", בו לוו, בין השאר, את מושג החניכה (initiation) שפיתח האנתרופולוג ארנולד ואן גנפ כדי לאפיין שני סיפורים: "הרוצחים" של ארנסט המינגווי ו"אני רוצה לדעת למה" של שרודד אנדרסון. הדבר נתן שם לז'אנר ספרותי שלם, אמריקאי ביסודו (גם אם ניתן למצוא לו ביטויים במקומות אחרים), שעד אז לא הוגדר כקטגוריה העומדת בפני עצמה: סיפור

החניכה המודרני, אותו ניתן להגדיר באופן רופף כעוסק במעבר מילדות לבגרות בעידן שבו פסו מן העולם המסורות והמוסדות שהיו אמונים על מעבר זה בעבר. המהלך של ברוקס ו-וורן הוליד ניסיונות לעבות את הקורפוס של הז'אנר בדוגמאות נוספות, ועד מהרה הפך "מולינו" לאחת הקלאסיות שבהן. החיפוש של רובין אחר תחליף-אב ומבחני הבגרות שנערכים לו במהלך חיפוש זה, לצד ההבנה כי עליו ללמוד להסתדר בכוחות עצמו והחונך שעוזר לו להבין זאת – כל אלה ועוד הפכו את סיפורו של הות'ורן למעין אבטיפוס של הז'אנר ויש אפילו שתיארו אותו כסיפור החניכה האמריקאי המודרני הראשון.

תרמה לכך גם הבחירה של הות'ורן להקביל את המעבר מילדות לבגרות לתנועה מהכפר לעיר – בחירה שמציבה את רובין כמטרימו של רסטיניאק, גיבורו המעט-פחות תמים של בלזק ב"אבא גוריו", שיצא לאור שלוש שנים לאחר "מולינו". כמובן שהתנועה מהכפר לעיר כהמחשה גיאוגרפית של המעבר מהתום של הילדות לפיכחון של הבגרות לא הייתה המצאה של הות'ורן. די באופן שבו מבטא רובין את זיכרונותיו מכפר הולדתו כדי להבין שזה האחרון מתפקד בסיפור בדיוק באותו האופן שבו הוא משמש באחת העתיקות שבסוגות הספרותיות – הפסטורלה האידיאלית, כלומר כצורת קיום "פשוטה" בה חי האדם בהרמוניה עם הטבע; ודי בתלאות שרובין עובר עם הגעתו לעיר ומפגשיו העגומים עם טיפוסיה השונים כדי לצייר דיוקן לא פחות עתיק של הכרך כמקום שהניכור שולט בו. אך ייחודו של הסיפור – למעשה, המודרניות שלו – טמון בכך שעל אף הצגתם של הכפר באור כה חיובי והכרך באור כה שלילי, ברור למדי שהות'ורן מבכר בסיפור את האחרון דווקא ומציג את העיר כמקום שרק בו יכול האדם – על אף הסיאוב והניכור – להצליח בחיים בכוחות עצמו, או, במילים אחרות, להיות חופשי.

לא במקרה נשמעים כאן הדיו של היחס בין המצב הטבעי למצב החברתי אצל תומס הובס וז'אן-ז'אק רוסו, שלא לדבר על אלה של הכרזת העצמאות האמריקאית. שכן, כאן בדיוק נפגש המימד האלגורי של "מולינו" עם עצם היותו סיפור חניכה, ונקשר לכדי פקעת שהיא אולי הסיבה המרכזית לעניין הרב שמעורר הסיפור בחמישים השנים האחרונות. שכן, החיבור בין שני היבטים אלה הופך את "מולינו" למעין המחשה דרמטית של היחסים בין ינקותו של האדם לבגרותו לא רק במישור האישי, זה של רובין כעלם צעיר, אלא גם במישור המדינתי וההיסטורי – זה של רובין כאמריקה. ובמילים אחרות, כמו הפרט, כך המדינה: עצם האפשרות לעמוד ברשות עצמו, כישות בוגרת במלוא המובן, כרוכה בוותיקר על התום (של הטבע, של הילדות) ובכוחות לחיים של ניכור (כמו בעיר).

מהפרספקטיבה של הסיפור עצמו, אין ספק שהבחירה בבגרות, בחיים של עצמאות, על אף המחיר שכרוך בה, היא הבחירה המועדפת. אך כאן חשוב להזכיר כי הות'ורן כתב את הסיפור כמאה שנים לאחר התאריך שבו כביכול, התרחשו האירועים שמגוללים בו

ולמעלה מחצי מאה לאחר שאמריקה הפכה למדינה עצמאית. לפיכך, כלל לא ברור אם גם מבחינתו בחירה זו אכן הייתה המועדפת – או שמא רק זו שבפעול הועדפה; אם "מולינו" נכתב כהבעה של דבקות בהבטחה שגלומה בהכרות העצמאות אמריקאית על אף ההכרה בפער שבין הבטחה זו לבין המציאות; או, שמא נכתב כביקורת מתריסה כנגד מציאות זו עצמה, בבחינת זה מה שאמריקה בחרה ועל כן אל לאיש להתפלא על מה שהפכה להיות. כך או כך, אין ספק ש"מולינו" הוא ביטוי מוקדם לעומק הבחנותיו ומורכבות תחושותיו של הות'ורן כלפי האמריקה שבה חי; אמביוולנטיות אשר המשיכה ללוות אותו לאורך כל הקריירה.

תרגום "מולינו" לעברית לא נעשה רק מתוך רצון להכירו לקורא הישראלי; הוא נעשה גם מתוך מחשבה על הספרות העברית ועל האופן שבו המונח "חניכה" נישא בה באורח פורני למדי. אין זה נדיר לשמוע בישראל את המילה "חניכה" מופרחת גם בהקשרים שאין להם שום קשר למעבר מילדות לבגרות – מלבד מהבחינה המטפורית. אמנם יתכן שהדבר נובע מכך שמובניה של המילה רחבים יותר מאלה של "initiation" האנגלית, אך עדיין – הניסיון להציג כל התודעות אל מצב עניינים חדש כתהליך חניכה רחוק מלהיות בעל תוחלת. מה שאובד זה בדיוק ההיבט החשוב של התקבלות לקהילה מסוימת כחבר בעל זכויות וחובות, קרי כמבוגר להבדיל מילד.

אך מה שחשוב עוד יותר הוא שגם כשהנעורים כן מופיעים בסיפורים המוגדרים כסיפורי חניכה ישראליים, הם בדרך כלל מופיעים כניסיון לשמר את הילדות ולהישמר מהבגרות ("ספר הדקדוק הפנימי" של דויד גרוסמן הוא כמובן הדוגמא המובהקת). הכוח המניע את סיפור החניכה המודרני, לעומת זאת, מכוון בכיוון הפוך לגמרי, כדושת גז לעומת דושת ברקס במכונית: הבגרות אינה מוצגת בו כמצב שטוב היה לו ניתן היה לעכבו כמה שיותר או להימנע ממנו כליל; אלא כמצב שבדיוק בגלל שאין מנוס ממנו רצוי לנסות לאחזו בשני ידיים, לא ככורח אלא מתוך בחירה – והשאלה הגדולה היא איך. לא במפתיע, תפיסה מפוכחת זו של הבגרות – מודרניסטית מהמסד עד הטפחות, מצד אחד; על-זמנית, מצד אחר – הופיעה פה ושם בספרות העברית שקדמה לקום המדינה (למשל, "מן המיצר" של י.ח. ברנר, יצירת מופת בקנה מידה עולמי), אך מאז הלכה והתאיידה. מתוך תקווה שתשוב, ועמה יחזור המבט להיות מופנה קדימה בציפייה ולא ברתיעה, מובא תרגום זה של אחד מאבני היסוד של סיפורת החניכה האמריקאית.

(תרגום מאנגלית, העיר והוסיף אחרית-דבר: אריאל קריל)